

Τζαμί η Αγία Σοφία - Λάθος ή Ευκαιρία

Δημήτρης Μπάκας & Γρηγόρης Μάρκου

Το ζήσαμε και αυτό. Την ανακατάληψη του εναπομείναντος Μνημείου του Βυζαντίου και συμβόλου της Χριστιανοσύνης από τον νεότερο σουλτάνο τον Μωάμεθ τον Γ', που ακούει στο όνομα Ταγίπ Ρετζέπ Ερντογάν! Με τη διαφορά ότι τώρα, με τις προ πολλού προσχεδιασμένες ενέργειες δεν απέμεινε ουσιαστικά ζων χριστιανικός λαός στην Πόλη για να τον παραδώσει σε τριήμερη σφαγή, λεηλασία και λαφυραγώγηση, διαπράττοντας ένα μικρό λάθος στην επιλογή της ημερομηνίας. Όμως, λεηλατεί και πληγώνει μέρος της υπόστασής μας ως ατόμων και λαού. Έτσι λοιπόν αντί της 29^{ης} Μαΐου, από της 10^{ης} του μηνός Ιουλίου 2020 η Αγία Σοφία μεταβλήθηκε σε τζαμί μετά τα ογδόντα έξη χρόνια της μουσειακής της ύπαρξης και 1463 από της ιδρύσεώς της. Λες και δεν υπάρχουν άλλα τζαμιά στην Πόλη και μάλιστα το διπλανό Μπλε Τζαμί κοντά στην Αγία Σοφία. Έπρεπε όμως να το κάνει σαν ζηλιάρικο παιδί κλέβοντας από την οικουμενική οικογένεια ένα απαράμιλλο ιστορικό-θρησκευτικό σύμβολο, όπως ο «πεφωτισμένος» Έλγιν τα γλυπτά του Παρθενώνα, ώστε να θυμίζει στην ανθρωπότητα ότι μπροστά στη δύναμη που αντιπροσωπεύει το Ισλάμ δεν υπάρχει τίποτα να αντιπαραβληθεί και αντισταθεί. Εν μέρει το αποδεικνύουν οι μέχρι τώρα χλιαρές εκ λόγου καθήκοντος ανακοινώσεις της παγκόσμιας κοινότητας.

Πιστεύουμε ότι το συμβάν αυτό πρέπει να προβληματίσει τη χριστιανική ανθρωπότητα, αν θέλει να έχει επαφή με το παρελθόν, την Ιστορία και τα σύμβολα που την άνδρωσαν και την προσδιορίζουν και να βρει τρόπο να διασφαλίσει το άλλοτε κέντρο της Χριστιανοσύνης και από το σχίσμα και μετά της Ορθοδοξίας. Βέβαια τα σύμβολα δεν έχουν ανάγκη προστασίας γιατί η προστασία είναι αυθύπαρκτη μέσα στην ιδιοσυστασία τους και την πνευματικής τους υπεροχή. Ο Ερντογάν έκανε αυτό το οποίο θεωρούσε «καθήκον» του προς τους ισλαμιστές και τους πολιτικούς του οπαδούς, ασφαλής εντός των συνόρων του, σε σύγκριση με την ανασφαλή χριστιανοσύνη της Πόλης. Θα μπορούσε βέβαια μετά το χλιδάτο προεδρικό μέγαρο να ανεγείρει έναν εφάμιλλο της Αγίας Σοφίας μεγαλοπρεπή ναό της πίστης του ώστε να ικανοποιήσει τις όποιες φιλοδοξίες του. Η κλοπή και ο σφετερισμός είναι συνήθειες αιώνων για το έθνος τους και δεν αποβάλλονται. Ο προσωπικός μας προβληματισμός είναι να αναζητηθούν εκείνες οι σταθερές οι οποίες θα μας απαλλάξουν από την επανάληψη τέτοιων καταστάσεων.

Ο Ερντογάν δεν μας εκπλήσσει με όσα κάνει και όσα πρόκειται να κάνει γιατί σε θέματα στρατηγικής συνεχίζει να εκτελεί όσα θα έκαναν και οι προκάτοχοί του Κεμαλικόι πρωθυπουργοί σύμφωνα με τις αποφάσεις που έχει χαράξει εδώ και πολλά χρόνια η Τουρκία. Ξεκίνησε ως μετριοπαθής ηγέτης με σεβασμό σε κάποιες αρχές που συγκρατούσαν τη χώρα του στα πλαίσια του Δυτικού πολιτισμού που προοδευτικά και παράλληλα με την ανάπτυξη της οικονομίας και την εκμετάλλευση (ή πρόκληση;) του πραξικοπήματος

επέτυχε την εδραίωσή του στην εξουσία και μεταβλήθηκε σε σουλτάνο (ο παραιτηθείς Μπόλτον στην κυβέρνηση Τραμπ τον αποκαλεί Μουσολίνι και αυταρχικό). Η συγκεκριμένη όμως περίπτωση της Αγίας Σοφίας δείχνει ότι δεν έχει ολοκληρώσει το ισλαμικό του πρόγραμμα, να καταργήσει δηλαδή τον κοσμικό χαρακτήρα της χώρας, πράγμα που μένει να το δούμε. Ολοταχώς πίσω λοιπόν προς τον Ισλαμισμό και το Χαλιφάτο.

Στην Τουρκία τίποτε το Ελληνικό στέκεται στα πόδια του. Όλα κουτσουρεύτηκαν. Οι Έλληνες της Πόλης, της Ίμβρου και της Τενέδου, το Πατριαρχείο, η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, οι περιουσίες των εκεί Ελλήνων και άλλα. Όλα τα χρησιμοποιεί για να εκβιάζει καταστάσεις εις βάρος μας, δηλαδή προς όφελός της. Και αν όλα εκλείψουν και πάλι θα σοφιστεί τρόπο να μας ενοχλεί. Θα εκμεταλλευθούν την Ιστορία και την Αρχαιολογία και ήδη το κάνουν. Τα αρχαιολογικά μνημεία στην Τουρκία είναι τουρκικά, ο Όμηρος εκ του Ομέρ! ήταν Τούρκος. Οι Τούρκοι είναι αυτόχθονες στην περιοχή από την αρχαιότητα. Προκαλούν για να δείξουν ότι υπάρχουν. Το ψέμα και η επαναλαμβανόμενη χρησιμοποίησή του σε βάθος χρόνου το μεταστρέφουν πιστευτό. Ρίχνουν τον σπόρο και θερίζουν μετά από πολλά χρόνια όταν θα έχουν αμβλυυνθεί συνειδήσεις και το έδαφος θα είναι πιο πρόσφορο. Παρότι ελπίζουμε ότι η υπεροχή του πνεύματος και οι αξίες της δύσης θα κατασχύσουν της όποιας δυνάμεως αντιπροσωπεύει το Ισλάμ, εν τούτοις ανησυχούμε.

Στην Τουρκία προς το παρόν δεν υπάρχουν φωνές να αντισταθούν σ' αυτήν τη μεταστροφή του Ερντογάν, αν και εκτιμούμε ότι θα υπάρξουν εσωτερικές τριβές στον πολιτικό στίβο διότι ο Κεμαλισμός αποκεφαλίζεται. Τρανή και χαρακτηριστική απόδειξη είναι η περίπτωση του Ερμπί Μπαρτακσίογλου, καθηγητή ιστορίας του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης "Αντνάν Μεντερές", ο οποίος με μήνυμά του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στις 29 Μαΐου ανέφερε: «Σήμερα είναι η επέτειος της εισβολής στην Κωνσταντινούπολη, την πρωτεύουσα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ενός μεγαλοπρεπούς πολιτισμού, από μια **φυλή βάρβαρων και φανατικών**». Η ανάρτηση αυτή προκάλεσε θύελλα κατακραυγής στα ποικίλα τουρκικά μέσα μαζικής επικοινωνίας, με αποτέλεσμα ο καθηγητής να διαγράψει το μήνυμά του, ενώ με εντολή του πρύτανη του Πανεπιστημίου διενεργείται εναντίον του πειθαρχική έρευνα.

Η Αγία Σοφία για τον Ελληνισμό είναι σύμφυτο της πνευματικής και εθνικής του ύπαρξης. Όπως η Σημαία είναι ένα σύμβολο στο οποίο κρυσταλλώνεται η έννοια της Πατρίδας, έτσι και αυτή είναι ένα σύμβολο στο οποίο κρυσταλλώνεται η έννοια της Ιερότητας. Άρα με το να γίνει τζαμί η Αγία Σοφία σημαίνει ότι προσβάλλεται ευθέως η Ιερότητα του θρησκευτικού συναισθήματος του Έλληνα, ένα στοιχείο από την πνευματική μας συγκρότηση βία και σκαιά αφαιρείται. Γίνεται λειψή, ασταθής και αδύναμη να προκαλέσει τα αναγκαία ερεθίσματα και τις ψυχικές συγκινήσεις στον πιστό, στον ιερωμένο και τον καλλιτέχνη για μια ανώτερη πνευματική δημιουργία ως απείκασμα της σκέψης τους. Από την άλλη, ως αντίδραση πεισμώνει και ενδυναμώνει. Είναι ακόμη προσβολή στην έννοια της ΣΟΦΙΑΣ την οποία πρώτοι πραγματεύθηκαν τόσο και τόσο Φιλόσοφοί μας. Είναι βεβήλωση της σκέψης. Προς στιγμή ας σκεφθεί ο κύριος Ερντογάν τι θα σήμαινε για τους

μωαμεθανούς αν προσβάλλαμε και εμείς με οποιοδήποτε τρόπο την ιερότητα που αποπνέει για αυτούς η Πέτρα της Μέκκας. Το ξέρω, Ιερός πόλεμος. Δεν γνωρίζω εάν και οι λοιποί Ορθόδοξοι λαοί σκέφτονται και συναισθάνονται κατά τον ίδιο με μας τρόπο ούτως ώστε να επικαλεσθούμε την ενεργή συμμετοχή τους σε όποια κίνηση προκριθεί ως αναγκαία. Αυτά τα γνωρίζουν πολύ καλύτερα οι αρμόδιοι της θρησκευτικής και πολιτικής ιεραρχίας.

Το θέμα της Αγίας Σοφίας σε αντίθεση με τα τόσα προβλήματα με την Τουρκία ΔΕΝ είναι μεν Ελληνοτουρκική διαφορά, είναι ΔΙΕΘΝΕΣ θέμα και ως τέτοιο πρέπει να αντιμετωπισθεί **πρωτοστατούντων όμως ημών**. Είναι θέμα που αφορά κατ' αρχήν όλα τα ορθόδοξα Κράτη και ενδεχομένως τη λοιπή Χριστιανοσύνη. Αφορά και μια Μεγάλη Δύναμη τη Ρωσία, η οποία έχει λόγο και θέση σε Οργανισμούς που ενδιαφέρονται για την ειρήνη και ασφάλεια, αν και γνωρίζουμε πολύ καλά τις επιδιώξεις της επί διαφόρων πτυχών της Ορθοδοξίας. Τα Ιερά σύμβολα δεν πρέπει να είναι έρμαιο της τύχης στη διάθεση του κάθε τυχοδιώκτη πολιτικού και του έθνους του. **Πιστεύουμε ότι θα πρέπει να περιφρουρηθούν από μια ιδιότυπη διεθνή προστασία στον χώρο που υπάρχουν εδώ και τόσους αιώνες** και να μην εργαλειοποιούνται. Τέτοια πρότυπα υπάρχουν και λειτουργούν. Δεν χρειάζεται να αναφερθούμε σε λεπτομέρειες που θα ακολουθήσουν. Δεν χρειάζονται προσχηματικές Σταυροφορίες και καταλήψεις Ιερών τόπων. Τώρα χρειάζεται ισχυρή διπλωματική συνεργασία των ενδιαφερομένων Ορθοδόξων Κρατών ώστε να καταλήξουν σε μία **πρόταση για μια βιώσιμη ιδιότυπη οντότητα αποδεκτή από τη διεθνή κοινότητα**. Δύσκολο το εγχείρημα και ακόμη δυσκολότερες οι αποφάσεις. Η οποιαδήποτε πρώτη αποτυχία δεν θα πρέπει να αποτελέσει αφορμή για εγκατάλειψη της Ιδέας αλλά ευκαιρία για ισχυροποίηση της επαναπροβολής με επιμονή και ας κρατήσει για όσα χρόνια χρειασθεί. Η ευκαιρία θα δοθεί κάποτε και τότε θα δικαιωθεί η προσπάθεια, **ενώ ενδέχεται να αναδυθούν από τώρα και άλλες προτάσεις σε άλλους τομείς**. Ας την εντάξουμε στο εθνικό μας οπλοστάσιο ως παρακαταθήκη και ως στόχο και να το προβάλλουμε και να το υπενθυμίζουμε παντού και πάντοτε. Στο κάτω – κάτω ας προβληματίσουμε και εμείς την Τουρκία με μια δική μας ανάδραση (διεκδίκηση)!